

WEEK-OVERPEINZINGEN

Salengro's dood

„Mijn beste Blum. Het zal weldra 18 maanden geleden zijn, dat mijn vrouw is overleden tengevolge van den laster, dien men haar niet bespaard heeft en waaronder zij zoo zeer geleden heeft. Mijn moeder herstelt niet van de gevolgen harer operatie, terwijl de laster haar tot in het merg verteert. Wat mij betreft, ik heb moedig gestreden, maar mijn kracht is ten einde. Als zij er niet in geslaagd zijn mij te onteeren, dan dragen zij in ieder geval de verantwoordelijkheid voor mijn dood, want ik ben noch een deserteur noch een verraader, mijn partij is mijn vreugde en mijn leven geweest.”

Met dezen brief aan zijn vriend Blum nam Salengro, minister van Frankrijk, afscheid van zijn moeitivol leven. Sommigen van zijn vijanden hadden een afschuwelijke lastercampagne tegen hem opgezet. Zij beschuldigden hem ervan, dat hij tijdens den grooten oorlog, dien Frankrijk te strijden heeft gehad, een deserteur was geweest. Hij zou zijn vaderland vroeger hebben verraden, terwijl hij het nu, in een zetel der eer, als minister diende. Dit kon het dappere hart van den man niet langer verdragen. Hij leed er ontzettend onder. En hij had geen hoogere Toevlucht; geen Rots om in te schuilen; geen geloof dat hem deed zeggen: „Als God vóór mij is, wie zal tegen mij zijn?”

En toen heeft hij de wanhoopsdaad volbracht: hij opende de gaskraan; en zijn huishoudster vond hem dood, juist op de plaats waar zijn vrouw, ook door laster gebroken, een goed jaar geleden was gestorven.

Eén van de duizenden

Salengro zal spoedig vergeten zijn en behooren tot de g e s c h i e d e n i s, maar zijn naam zal bekend blijven. Als eens die dag zal komen (en misschien zal hij komen) dat er een geschiedenis van den laster geschreven zal worden, zal zijn naam in dat boek voorkomen onder de duizend anderen, die met hetzelfde wapen verslagen werden als hij. Van al de zwaarden, die de duivel in zijn tuighuis heeft, is laster het scherpste en meest dodelijke. Huisgezinnen zijn er door uiteengeslagen; trouwe werkers er door ontmoedigd; vrouwen en kinderen zijn er onder gebroken. De laster is een geesl, wiens slachtoffers in stilte lijden. Het is een brand, die met vurige tongen aan het leven likt.

Ik ben niet van plan een beschrijving te geven van wat laster is. Gij kunt erover lezen in de groote tragedies van Sophocles af tot Shakespeare toe, en niet het minst in uw Bijbel, waar het droevig verhaal verteld wordt, hoe zelfs de Zoon des menschen gewond en geslagen werd door dit monsterachtige wapen. Ik wil enkel twee of drie woorden zeggen over de donkere fontein, waaruit de laster opspringt, ik bedoel de fontein van onbarmhartigheid en liefdeloosheid. Deze twee voeren altijd in hun gevolg den laster mee. En het voornaamste wat ik zeggen wil is dit, dat

liefdeloosheid en onbarmhartigheid erger dan welke andere zonde

ook zijn.

Ik zal nooit een verdediging geven van dronkenschap, of een vergoelijking voor prostitutie schrijven, maar met heel mijn hart zeg ik, dat onbarmhartigheid en liefdeloosheid meer dodelijk zijn dan deze. Moge ik dat bewijzen uit de Heilige Schrift? Moet ik teksten aanhalen? Bepaalde hoofdstukken noemen? Dat kan ik niet. Dan zou ik bijna den inhoud van al de vier Evangelien als getuigen moeten oproepen, en gedeelten aanhalen uit Paulus' brieven. Ik vraag enkel: Wie droegen de verantwoordelijkheid van de kruisiging op Golgotha? Waren dat de dronkaards in die dagen? De hoeren? De publieke zondaars, zooals mannen, die een moord op hun geweten hadden; vrouwen, die haar eer niet hadden weten te bewaken? Neen, en honderdmaal neen! De zonden, die den Heere Jezus aan het kruis brachten, waren de zonden niet van de gevallen en gedegenereerden. Het waren: onbarmhartigheid, onverdraagzaamheid, partijschap; alle zonden die in liefdeloosheid wortelden. Dit te zeggen beteekent niet het op te nemen voor de zonden in het vleesch. Maar waar het om gaat is dit:

een dronkaard heeft zijn oogenblikken van berouw; en een gevallen vrouw kan de zonde die zij doet, soms zoo hartgrondig haten. Maar de liefdeloozen kennen zulke oogenblikken niet en daarom is er minder hoop voor hen. Niemand van mijn lezers hoeft mij het kwaad van dronkenschap voor te houden; ik ken het en ik haat het even grondig als gij, want ik heb ook wel eens slachtoffers van de dronkenschap gezien en tevergeefs geprobeerd hen er van terug te houden. Maar ik wil ook zeggen, dat sommige van de goedhartigste menschen die ik ooit gekend heb, dronkaards zijn geweest en dat sommigen van de onvriendelijksten en hardvochtigsten, respectabele menschen waren. Willen zij, die misschien met mijn zienswijze niet geheel instemmen en niet kunnen toegeven dat onbarmhartigheid erger en doodelijker is dan alles, zichzelf eens afvragen, waarom Jezus de Farizeërs veroordeelde en de zondares niet.

Laat ons meer het Evangelie lezen

In het mooie boek „Sloeberke Slob” vindt gij de treffende bladzijde over Sjeffe, die zelfmoord pleegde, omdat hij het niet dragen kon, dat zijn duiven één voor één stierven. Dan zegt hij in die dagen: „Als Sjeffe maar het Evangelie gekend had, zou hij nooit tot zijn daad zijn gekomen.”

En wij zeggen: als de menschen, die Salengro zoo vuil belasterd hebben, slechts gekend hadden (met hun hart!) het Evangelie van Jezus Christus, die zeide dat alle geboden vervuld worden in deze twee: „God liefhebben en den naaste liefhebben als u zelf,” dan zouden zij nooit zoo onbarmhartig voor Salengro zijn geweest; dan zouden zij nooit de schuld van zijn zelf gekozen dood zijn geworden. Het beweegt zich alles om de onbarmhartigheid en liefdeloosheid van zijn vijanden. O, laat ons bidden om meer liefde. „Ik wil barmhartigheid,” zegt de Heer. Als die er maar is, zal de laster geen voedsel vinden. Ik geloof niet dat deze aarde dan plotseling een Paradijs zal worden, maar zeker zou zij minder een slagveld wezen, waar de verslagenen van de tong met duizenden en tienduizenden zijn te tellen.

A. G. Barkey Wolf

ORANJE

Oranje!

Een woord voor iederen Nederlander, die het wél meent met ons land en volk, van bijzondere aantrekkelijkheid; een woord, dat bijna vier eeuwen onzer historie vertegenwoordigt; een woord, dat in den loop dier eeuwen een leuze is geworden, leuze van Neêrlands vrijheid en glorie. Hoe vaak heeft dat woord angstigen bemoedigd in dagen van strijd, berusting gegeven in groote droefheid, een traan in 't oog doen wellen bij vreugde.

Wie het woord **Oranje** uitspreekt, laat er gewoonlijk onmiddellijk op volgen, of denkt er onwillekeurig achter: **en Nederland.**

Die twee behooren bij elkander, sinds een Willem van Oranje goed en bloed heeft geofferd, om de Nederlanden te verlossen van Spaansche dwingelandij, nadat door zijn opoffering hier gewetensvrijheid is verkregen.

Oranje! was de kreet, waarmede de door Alva verdrukten naar de wapens grepen; Oranje! het wachtwoord, toen in 1672 Engelsche en Fransche vloten en legers onze vrijheid belaagden; Oranje! de leuze, nadat het in 1747 leek, of we een Fransch wingewest zouden worden.

En in onze dagen klinkt het andermaal: Oranje boven! uiting van volksgeestdrift. Nu van een vrij, doch dankbaar volk, dat zich verheugt met de Oranjes.

Omstreeks 800 heerschte in het Rhône-dal in 't Zuiden van Frankrijk een Saraceensche koning. In de vlakte van Vaucluse op zijn sterken burcht aan den heuvel van Oranje, voelde hij zich opgewassen tegen de omwonende Franken, die hij steeds onderdrukte.

Eindelijk gaf Karel de Groote gevolg aan zijn lang gekoesterd voornemen, den strijd tegen de Mooren aan te binden. Hij riep zijn paladijnen op, en de geweldige krijg, die eindigde met de verdrijving der Saracenen, ving aan.

Een aanvoerder der Franken vooral werd door hen gevreesd, de dappere krijger met een grooten hoorn op zijn krijgsschild. Hij was **Guilhem au cornet**, Willem met den hoorn, wien het gelukte den burcht van den koning stormenderhand te nemen.

Charlemagne schonk hem het veroverde gebied in de vlakke van Vaucluse als soevereine prinsdom.

Willem met den hoorn werd Willem van Oranje, doch zijn schild met den hoorn bleef zijn wapen, dat in later tijden geblazoeneerd werd: „een rood gesnoerde, wit beslagen, blauwe jachthoorn *) op een gouden veld.”

Van dien Willem van Oranje zijn enkele nakomelingen in de historie bekend, o.a. Raimbaud van Oranje, die in 1099 een belangrijk aandeel had in de verovering van Jeruzalem op de Turken.

Voor dien geduchten krijgsman met zijn vreesaanjagenden hoorn, doch ridderlijk in al zijn daden, liet Koning Willem II in 1846 op het marktplein van het Fransche stadje Oranje een standbeeld oprichten, dat er thans nog te zien is, en op welks voetstuk behalve den naam van onzen Koning, ook die van den Franschen, Lodewijk Philippe, te lezen is. Toen Philibert van Oranje-Chalons in 1530 overleed, liet hij zijn bezittingen na aan René, den zoon zijner zuster Renata van Nassau-Dillenburg.

Deze, stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht, en bevelhebber van een der legers van zijn gebied, Keizer Karel V, koos zijn neef Willem van Nassau-Dillenburg tot zijn erfgenaam. De Keizer verbond daaraan de voorwaarde, dat bij het aanvaarden der erfenis deze zich aan 's Keizers hof te Brussel zou verbinden. De moeder van den nog slechts elf-jarigen Willem, Juliana van Stolberg, die de zaak der Protestanten met hart en ziel was toegedaan, kon het besluit van neef René maar half goedkeuren met het oog op 's Keizers voornemen. Doch zij troostte er zich mee, dat René zelf pas 26 jaar was, en dat zij vermoedelijk haar Willem nog wel geruimen tijd bij zich zou kunnen houden.

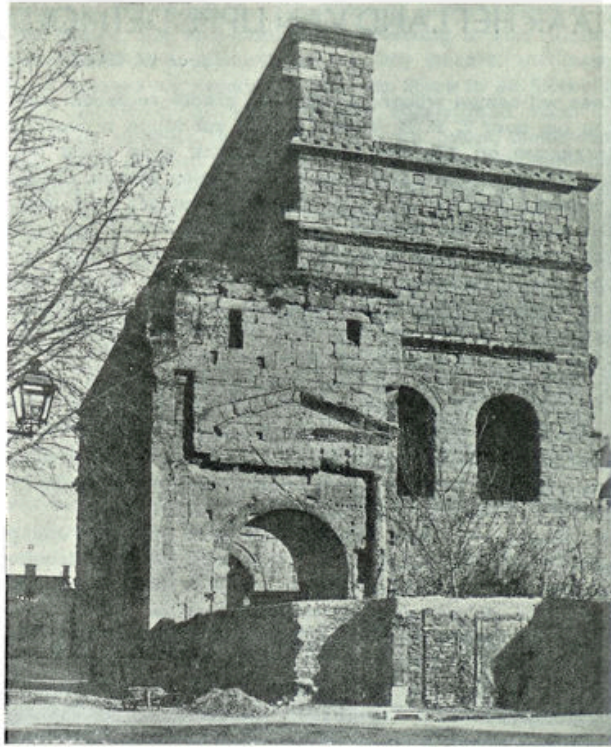
Doch het onverwachte gebeurde; en wel slechts enkele maanden, nadat René's besluit te Dillenburg bekend was geworden.

René van Oranje-Chalons sneuvelde in 1544 in Frankrijk.

Bij zijn begrafenis te Breda waren Willem van Nassau-Dillenburg en zijn vader tegenwoordig.

't Was voor de eerste maal, dat de zoo plotseling rijk geworden jonker den Nederlandschen bodem betrad, het land, waarvoor hij eenmaal goed en bloed zou offeren om het de vrijheid te brengen, waar de kleuren van zijn blaazen: rood-wit-blauw, of met toespeling op den stamnaam „Oranje-blanche-bleu” het eerst in Hollandsche en Zeeuwsche steden, doch ten slotte in alle gewesten zich zou stellen tegenover de Spaansche bloedvlag met geel kruis. De jonge Willem erfde behalve het Prinsdom Oranje en de Nederlandsche goederen, waaronder de baronie van

*) Nog voert onze Koningin als Prinses van Oranje een hoorn in haar wapen en op haar standaard.

Uit het Oranje-Nassau-Museum te Den Haag

De zogenaamde „grote Muur” te Oranje.

Breda, ook talrijke bezittingen in Bourgondië, die alleen al 30 heerlijkheden en 360 dorpen omvatten.

Zoals in het testament was bepaald, vestigde hij zich te Brussel en werd dus Nederlander. Het devies van zijn neef René: „Je maintiendrai Oranje-Chalons” wijzigde hij in: „Je maintiendrai Oranje-Nassau.” Prins Maurits liet „Nassau” weg.

En Nederland heeft van de Oranjes op zijn wapen het devies: „Ik zal handhaven” overgenomen; ook de vaan, die de kleuren van het stamhuis, **le guidon des couleurs**, „rood-wit-bauw” vertoonden.

Na zijn dood in 1584 erfde zijn zoon Filips Willem het Prinsdom Oranje. Maurits maakte de hoofdstad ervan in 1620 tot een der sterkste vestingen van Europa en liet daartoe een bijna onneembare citadel op een heuvelrij nabij de stad bouwen.

Oranje, als sterke vesting, de hoofdstad van een Prinsdom, aan welks hoofd legeraanvoerders van Europeesche vermaardheid stonden, bovendien bolwerk van Protestantisme te midden der Roomsche gewesten, werd een doorn in Frankrijks oog.

Reeds ten tijde van Frederik Hendrik stelde de Fransche Koning pogingen in het werk, om het Prinsdom in bezit te krijgen, doch vruchteloos.

Het was zijn weduwe Amalia van Solms, die het paard van Troje binnenhaalde, toen zij, in twist met de moeder van den jonggeboren Willem III over de voogdij, de hulp van den Franschen Koning inriep, om voor haar het Prinsdom Oranje te bemachtigen.

Lodewijk XIV liet zich niet smeeken. Hij rukte het binnen en deed de vestingwerken, door Maurits aangelegd, slechten.

Wel werd Prins Willem III weer in 't gezag hersteld, doch slechts in naam. Den 29en Mei 1731 werd het Prinsdom Oranje voor immer bij Frankrijk ingelijfd.

Zowel de Friesche stadhouder Jan Willem Friso als de Koning van Pruisen, achterkleinzoon van Frederik Hendrik, bleven den titel „Prins van Oranje” voeren.

E. C. Houbolt

Naar een oude gravure uit het Oranje-Nassau-Museum, Den Haag

DE OUDE BURCHT